

Statul geto-dac si relațiile cu lumea romana intre sec. I î.Hr. si sec. I d.Hr.

Burebista a fost primul rege geto-dac care a reușit sa întregască toate coloniile. Intre 72-71 î.Hr. coloniile grecești devin foederate in urma încheieri unor tratate de pace cu geto-daci numite foederate. Din cauza celților care veneau di Slovacia si atacau Transilvania, Burebista a organizat o campanie militară împotriva lor. In procesul pe care Burebista la parcurs de întregire a coloniilor, el a aplicat doua reguli de unificare a coloniilor: prima a fost cea pașnica, cea unde conducătorii coloniilor au inteles necesitatea unei puteri centrale., iar cea de-a doua era cea a războiului. Sfătuit de marele preot al geto-dacilor, Deceneu, Burebista a pornit o campanie de supunere a celților intre Olbia si Apolonia.

Capitala statului geto-dac, in timpul lui Burebista, a fost la Costești. Au existat un sistem de fortificații bine definite in jurul capitalei precum : Vârful lui Hulpe, Capalna, Piatra Roșie si Blidaru. Statul geto-dac, in timpul lui Burebista, era cuprins intre : la nord, Carpatii Padurosi, la sud, Munții Balcani, la est, Gurile râului Bug, iar la vest, Dunarea Mijlocie, statul sau fiind cel mai întins.

Vrând sa capete independenta, Burebista s-a implicat si intre conflictul dintre Caesar si Pompeius (48-47 î.Hr.), aliindu-se cu Pompeius împotriva lui Caesar, si oferindu-i ajutor militar. Chiar daca Pompeius a primit ajutor militar din partea lui Burebista, acesta a fost înfrânt. In anul 44 î.Hr. Caesar este asasinat. Întâmplarea face ca si Burebista sa moara in același fel.

In urma decedării lui Burebista statul geto-dac este impartit in 4 si apoi in 5 regate. După moartea lui Burebista au urmat la tron: Deceneu, Comosicus, Scorillo, si Duras.

Duras este primul rege care începe seria de conflicte cu romanii. In iarna lui 85-86 dacii ataca Moesia.

Împăratul roman Domitian a reorganizat Moesia, in anul 86, in Moesia Inferior si Moesia Superior. In anul 87 dacii, al căror conducător se numea Duras, si romanii, al căror conducător se numea Cornelius Fusscus, se lupta la Tapae. In anul 88 armata romana, condusa de Tetius Iulianus, ii învinge pe dacii, conduși de Decebal (Duras renunța la tron pentru Diurpaneus, iar in momentul urcării la tron acesta isi ia numele de Decebal ; 87-106), tot la Tapae. In urma înfrângerii, dacii considera ca este necesara încheierea păcii cu romanii astfel încât, dacii încheie o pace avantajoasa cu romanii, dar condiția pusa era cea de recunoaștere a statului precum un Regat Clientelal Romei, dacii acceptând aceasta condiție si începând sa primească instructori si ajutoari militari.

In urma urcarii la tron a lui Decebal, statul dac este mai putin dezvoltat din punct de vedere teritorial, dar totodata, datorita ajutorului primit din partea romanilor in urma pacii de la 89, partea economica a statului se imbunatateste favorabil, devenind un stat puternic dezvoltat din punct de vedere economic. In timpul lui Decebal, granitele statului erau:

-la N, Carpatii Padurosi

-la S, Dunarea

-la E, Prutul

-la V, Tisa.

„... era foarte priceput la planurile de război si iscusit in înfăptuirea lor, știind sa aleagă prilejul pentru a-l ataca pe dușman si a se retrage la timp. Dibaci in a întinde curse, era un bun luptător si se pricepea sa folosească izbânda, dar si sa iasă cu bine dintr-o înfrângere.” (Dio Casius, „Istoria romanilor”)

„Decebal se temea ca romanii victorioși sa nu pornească spre capitala lui. De aceea taie copacii din preajma la o oarecare inaltime si puse arme pe trunchiuri, pentru ca dușmanii sa creadă ca sunt soldați si sa se retragă inspaimantati. Ceea ce s-a si întâmplat”. (Dio Casius, „Istoria romanilor”)

In anul 98 devin imparat al Romei, Marcus Ulpius Traian (98-106), care considera pacea încheiata in anul 89 drept o „pace rușinoasa”. Din faptul ca statul dac era puternic dezvoltat din punct de vedere economic si din cauza faptului ca Marcus Ulpius Traian considera pacea de la 89 drept o „pace rușinoasa”, Traian a început si susținut primul război împotriva lui Decebal.

„Traian era un om cu totul deosebit, mai ales prin simplitatea moravurilor sale,. Avea un trup vânjos si înfrunta toate greutatile cot la cot cu ceilalți, iar sufletul era la inaltime deoarece nici nu se lăsa purtat de îndrăzneala tinereții, dar nici împiedicat de batranete. Nu invidia, nu neindreptatea pe nimeni, ci dimpotrivă ii onora pe toți cei buni si-i înalta in demnitati...”. (D. Tudor, „Traian imparat al Romei”)

În secolul al II-lea î.Hr. societatea geto-daca cunoaste o rapida si complexa dezvoltare: in timp ce asezarile vechi se extind, se întemeiaza asezari noi; apar cetati ridicate pe înaltimi: Costesti, Capâlna, Bâta Doamnei; înfloreste metalurgia; folosirea plugului cu brazdar de fier si roata olarului sporesc productivitatea; Societatea daca este acum clar impartita în nobili (tarabostes, pileati) si oameni de rând (comati), bogati si saraci.

1. Unificarea geto-dacilor

Cauzele aparitiei statului dac au fost: unitatea etnica si lingvistica a geto-dacilor; pericolele care amenintau Dacia (celtii, dinspre vest, romanii, dinspre sud); aparitia unei personalitati politice si militare remarcabile.

Zona Muntiilor Orastiei, din interiorul arcului carpatic, reprezinta nucleul statului dac.

Cogaionon, muntele sacru al dacilor era situat in acesti munti, care, de asemenea, erau foarte bogati in fier.

Burebista devine rege în jurul anului 82 î.Hr. În scurt timp el reuseste, ajutat de marele preot Deceneu, sa uneasca toate triburile geto-dace, dând nastere unui stat puternic. Unirea s-a facut pe doua cai: pe cale pasnica sau pe cale razboinica.

2. Campaniile lui Burebista

În 60-59 î.Hr. Burebista duce o campanie victorioasa împotriva celtilor care amenintau Dacia dinspre nord-vest.

Dupa 55 î.Hr. Burebista supune cetatile grecesti de pe malul Marii Negre, de la Olbia pâna la Apollonia. Unele cetati au fost supuse pasnic (Tyras, Tomis, Callatis, Dionysopolis, Apollonia), altele prin lupta. Stapânirea oraselor grecesti a avut o mare importanta economica pentru statul dac.

Campaniile de pe tarmul Marii Negre duc la retragerea scitilor pe valea Donului, de unde au venit initial.

Dupa 48 î.Hr. Burebista a purtat lupte victorioase cu celtii din nord-vestul si sud-vestul Daciei (mentionate de Strabon).

3. Statul lui Burebista

Stapânirea lui Burebista se întindea, la mijlocul secolului I î.Hr., de la Dunarea Mijlocie si Morava (vest), Muntii Balcani (sud), Marea Neagra, Bug (est), Carpatii nordici (nord).

O inscriptie greceasca îl numeste pe Burebista "cel dintâi si cel mai mare dintre regii din Tracia".

Dupa Strabo, Burebista putea ridica o armata de 200.000 de oameni.

4. Zona Muntiilor Orastiei

Zona Muntiilor Orastiei, numiti si Muntii Sureanu, au reprezentat centrul economic, politic si spiritual al Daciei. Cogaionon (sau Kogaion, Kogaionon), "Muntele Sacru", este identificat de istorici si arheologi cu Dealul Gradistei, cu o inaltime de 1200 m.

Sistemul de fortificatii din zona Muntiilor Orastiei a fost realizat in timpul domniei lui Burebista. Acesta cuprindea: cetati: Sarmizegetusa, Costesti, Blidaru, Piatra Rosie, Capâlna; si asezari: Costesti, Fata Cetii, Fetele Albe. Zidurile cetatilor au fost construite dupa o tehnica specifica, pe care o numim murus dacicus.

5. Politica externa

În 48 î.Hr. Burebista se amesteca în razboiul civil de la Roma dintre Caesar si Pompeius.

Burebista își acorda sprijinul lui Pompeius în schimbul recunoasterii statului sau. Ajutorul sau nu mai ajunge la Pompeius, care este învins de Caesar.

Caesar intentioneaza sa-i pedepseasca pe daci si se pregateste sa porneasca razboi împotriva lui Burebista. Expeditia nu mai are loc pentru ca Caesar este asasinat la 15 martie 44 î.Hr.

Dupa scurt timp este Burebista va avea aceeasi soarta, fiind de asemenea asasinat.

Presupunem ca a existat un complot al nobililor.

6. Dacia dupa moartea lui Burebista

Dupa moartea lui Burebista, întinsa stapânire a acestuia se împarte în patru, apoi în cinci regate mai mici. Cetatile grecesti de pe tarmul Marii Negre si triburile celtice nu mai recunosc autoritatea statului dac.

Deceneu este rege peste statul aflat în zona Muntiilor Orastiei. Asadar, Deceneu are functiile de rege, mare preot si judecator suprem. "Muntele Sacru" (Kogaionon) devine resedinta regala - Sarmizegetusa Basileion. Deceneu ridica noi sanctuare la Sarmizegetusa.

Astfel, putem vorbi despre o continuitate statala in zona Muntiilor Orastiei. Dupa Deceneu au domnit la Sarmizegetusa urmatorii regi: Comosicus, Scorilo, care a domnit timp de 40 de ani, Duras, care a condus o expeditie la sud de Dunare.

Alti regi daci despre care avem informatii au fost: Dicomes, ruda cu Burebista, a condus un regat între Carpati si Nistru; Dapyx, Zyraxes - în Dobrogea; Roles, Cotiso - în Muntenia.

7. Dacia în sec I d.Hr.

În secolul I d.Cr. Dacia începe un proces de integrare culturala in lumea romane. Conducatorii Romei considera pe geto-daci un popor civilizata, iar Dacia, o tara bogata.

8. Expansiunea romana. Campanii ale dacilor

În anul 15 d.Hr. Romanii creeaza provincia Moesia (în sudul Dunarii), la care în 46 d.Hr. este anexata Dobrogea. În vestul Daciei, este creata în 9-10 d.Hr. provincia Pannonia.

Regii daci au condus mai multe campanii împotriva romanilor. Cea mai importanta a fost campania lui Duras din iarna 85/86 d.Cr.

Domitianus, împaratul romanilor vine cu armata la Dunare si îl respinge pe regele dac. Planuieste invadarea Daciei.

9. Campania romana din 87. Victoria dacilor de la Tapae

Cornelius Fuscus, general roman, conducând o armata formata din 5-6 legiuni trece în 87 Dunarea, pe un pod de vase. Înainteaza prin Banat si strabate Portile de Fier ale Transilvaniei. Armata romana este atacata de daci la Tapae. Dacii câstiga lupta. Fuscus este ucis in timpul luptei, iar o legiune romana este complet nimicita (steagurile si masinile ei de razboi sunt capturate de daci).

10. Diurpaneus - Decebal

Conducatorul dacilor în lupta de la Tapae a fost Diurpaneus, un nobil (taraboste) din sud-vestul Daciei.

Dupa aceasta mare victorie, Diurpaneus este considerat de geto-daci un semizeu. Duras îi cedeaza tronul Daciei (87), iar noul rege primeste numele de Decebal, care înseamna "cel puternic", "cel viteaz". Este recunoscut ca rege de catre toti dacia.

11. Campania romana din 88. Pacea

În 88 generalul roman Tettius Iulianus trece Dunarea, urmând același drum ca și Fuscus. Se da din nou o luptă la Tapae, dar romanii ies învingători. Inși marele preot, Vezina, scapă cu greu din luptă. Tettius Iulianus nu poate înainta mai departe. Decebal cere pace, dar Domitianus refuză.

Domitianus este înfrânt în Pannonia de niste populații germanice și renunță la continuarea războiului cu dacii. Trimite solie la Decebal și încheie pace (89). Tratatul a fost purtat de Diegis, fratele lui Decebal. În urma înțelegerii Decebal primește de la Domitianus bani și mesteri. Pacea din 89 a fost un compromis.

12. Marcus Ulpius Traianus

La 18 septembrie 96 Domitianus este asasinat, iar Marcus Cocceius Nerva este proclamat împărat.

Marcus Ulpius Traianus, o persoană cu excelențe calități militare, obține victorii în Panonia, în timpul unor campanii împotriva triburilor germanice. Traian este adoptat ca fiu de Nerva, care îl proclamă asociatul său (imperator et consors).

Când Nerva moare, în ianuarie 98, Traian devine împărat.